

Nr 411.

Av herr **Lundqvist**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 182, med förslag till förordning om skyddskoppypning m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 182 med förslag till förordning om skyddskoppypning m. m. ansluter sig Kungl. Maj:t i huvudsk till ett av en majoritet utav den 26 februari 1934 tillkallade 5 sakkunniga den 28 augusti 1937 avgivet förslag (majoritetsförslaget) till lag om skyddskoppypning. Detta förslag, som omfattades av ordföranden landshövding Tiselius och riksdagsmannen redaktör Olofson samt professor I. Holmgren, föreslår som huvudskillnad mot nu förevarande lagstiftning upphävande av obligatorisk barnvaccination. En minoritet inom utredningen, professor Kling och 1:ste provincialläkare Haldén, förordade däremot dennas bibehållande.

Syftet med barnvaccinationen är befolkningens skyddande mot smittkoppsfara.

All erfarenhet visar, att denna fara är särskilt förhanden i tider av politisk oro eller hotande eller inträffat krigstillfälle, ävensom att denna fara hotar icke blott i förvecklingarna direkt indragna folk utan även neutrala. Ett nedbrytande just i nu förevarande utrikespolitiskt oroliga tid av det skydd en obligatorisk barnvaccination innebär för vårt folk måste därför grundas på synnerligen vägande skäl.

Full enighet råder, såsom även departementschefen framhåller, om skyddskoppypningens värde för den enskilde såsom skydd mot smittkoppor samt därom, att ett gott ympsydd hos befolkningen är av stor betydelse för bekämpandet av en utbruten smittkoppepidemi.

Redan av vad departementschefen anfört framgår sålunda, att möjligheten av smittkoppsfarans bekämpande i hög grad sammanhänger med graden av den omfattning, i vilken befolkningen är skyddsympad.

Än mera framträder skyddskoppypningens betydelse av det förhållandet — vilket emellertid i vad gäller civilbefolkningen synes undgått departementschefen — att icke blott bekämpandet av en utbruten epidemi utan det än värdefullare, nämligen möjligheten att undgå en epidemi vid import av enstaka smittobärare, står i direkt proportion till den tidigare ymplingsfrekvensen, ett även från andra epidemiframkallande sjukdomar välkänt förhållande.

Däremot har denna betydelse tillfullo beaktats för försvarsmaktens del. Sålunda har departementschefen för denna ansett sig böra föreslå en tvångsvaccination, som i och för sig måste betecknas som skärpt gentemot nu gällande lagstiftning samt därtill går utöver majoritetsförslaget så tillvida, att den omfattar även försvarsmaktens civila arbetskraft. Det skydd krigsmak-

ten sålunda ansetts böra beredas står i en anmärkningsvärd motsats till det skydd civilbefolkningen beretts.

Erfarenheten från gångna tiders krigstillstånd visar nämligen, att det är vida svårare att skydda civilbefolkningen mot smittkoppor än de stridande trupperna. Dessa svårigheter måste utan tvivel förväntas bli ännu större under framtida krigiska förvecklingar.

Därest ett upphävande av obligatorisk barnympning skulle få till följd, att sådan barnympning minskade i frekvens, skulle alltså så småningom en allt större oskyddad barngrupp uppstå och slutligen skulle hela den kvinnliga befolkningen komma att stå oskyddad.

En avgörande betydelse för frågan om den obligatoriska barnvaccinationens bibehållande måste alltså tillmätas den omfattning, i vilken den även av utredningsmajoriteten livligt förordade barnympningen komme att företagas vid helt frivillig ympning. Härom uttalar sig departementschefen mycket bestämt i det att han befarar — och detta med rätta — att ett borttagande av tvånget att vaccinera barn komme att medföra nedgång i antalet vaccinationer. När departementschefen icke desto mindre anser den risk detta ofrånkomligen måste medföra vara ringa och som skäl åberopar vår goda hygieniska standard förbiser han, att på senaste tid framkommit en del förhållanden, som ställa denna goda hygieniska standard i en något mera tvivelaktig dager särskilt vad beträffar bostadsfrågan, samt att möjligheten att med hygieniska medel komma till rätta med smittkoporna i högsta grad är abhängig just av ymptillståndet i landet. Departementschefen synes här icke tillräckligt beaktat den oerhörda smittsamheten hos smittkoporna, vilket fenomen varit vägledande för hygienikerna vid deras utformande av skyddsåtgärderna mot sjukdomen och vilket gör alla andra medel än skyddsympningen osäkra.

Departementschefen säger sig förvänta att till följd av en väl organiserad upplysningsverksamhet barnvaccination dock allttjämt kommer att företagas i stor utsträckning. Då den föreslagna förordningen utsäger, att barn *bör* vaccineras innan det fyllt 2 år, blir alltså barnets rätt att erhålla ett elementärt skydd, om vars värde alla äro överens, helt beroende på en så osäker faktor som vårdnadshavarens grad av medicinsk upplysning samt hans möjlighet att erhålla sådan, därtill försvårad av allehanda känslomässiga pseudo-humanitära inflytanden, ett tillstånd, som ur social synpunkt måste be-tecknas som ohållbart.

Då dessutom massvaccination förutses och i vart fall vaccination föreskrives för den manliga befolkningen, innebär alltså den föreslagna anordningen, att en åtgärd, som utan egentlig olägenhet kan och bör vidtagas vid en ålder, då barnet är helt beroende av omgivningen, framflyttas till ett skede i livet, då åtgärden som regel medför avsevärda olägenheter och ofta ett besvärande sjukdomstillstånd samt därtill förutsätter ett tvångsförfarande. Denna förflyttning skulle alltså medföra att den ofrånkomliga vaccinationen komme att vidtagas i direkt strid mot ledande hygieniska principer.

När departementschefen anför den vid vaccination i tidig ålder enligt hans

egen mening visserligen ytterst obetydliga risken för encefalit måste häremot ställas de vida större olägenheter icke minst i detta avseende, som en till högre åldrar förskjutet ympning medför. Departementschefens uppfattning, att encefalitriskerna icke skulle ökas vid primoympning i högre ålder, står i direkt strid emot den samlade inhemska och utländska erfarenheten. Departementschefens uppfattning kan i varje fall icke anses styrkt av den underhandsförfrågan till vissa fackmän i patologi, på vilken den närmast synes stödja sig.

Departementschefens påstående om en förskjutning i den medicinska sakkunskapens ståndpunkt i riktning mot förnekande av erforderligheten av en obligatorisk barnvaccination kommer i något egendomlig belysning inför det i propositionen själv meddelade faktum, att exempelvis Karolinska institutets lärarkollegium i yttrande över 1932 års betänkande i denna fråga icke ansåg sig kunna intaga en slutlig ställning, medan kollegiets stora flertal mot en minoritet av allenast 6 röster i yttrande över förevarande betänkande tagit bestämd position för obligatorisk barnvaccination. I samma riktning tala röstsiffrorna vid Svenska Läkaresällskapets behandling av frågan.

Den opinion mot obligatorisk barnvaccination, vilken departementschefen åberopar, bör ses mot den bakgrunden, att, trots att man förklarar sig vara i avsaknad av effektiva tvångsmedel till vaccinationens tvångsvisa genomförande, under senare år, särskilt när smittkoppor ansetts hota (från Finland 1936), upp till närmare 80 % av samma år födda barn vaccinerats — en siffra, vars storleksordning likväl icke tagit hänsyn till att enbart under 1:a levnadsåret i vårt land ännu omkring 5 % av barnen avgå med döden.

Sammanfattande kan om den obligatoriska barnvaccinationens betydelse sägas vad professor Gins, en av samtidens förnämsta auktoriteter på smittkoppsbekämpandets område och föreståndare för tyska statens ympanstalt i Berlin, år 1937 anför på grundval av erfarenheter under och efter världskriget: »Import av svåra koppor kan icke med säkerhet förhindras. Utbredningen av inkommen smitta är icke i första hand beroende av de hygieniska förhållandena eller den hygieniska beredskapen utan av antalet icke ympade invånare», en uppfattning, som sålunda står i direkt strid mot den av departementschefen anförda utredningsmajoritetens motivering.

Ett ytterligare bevis för att Kungl. Maj:ts proposition icke grundar sig på en tidsenlig information om de epidemiologiska åtgärderna i kulturländerna kan utläsas av vad propositionen anför om ympning mot andra smittsjukdomar. När här utsäges (sid. 39 i prop.): »dock torde ingen vilja befordra allmän användning av dessa immuniseringsmetoder på andra vägar än genom intensiv upplysning om de fördelar, som en skyddsvaccination medförde» så är detta raka motsatsen till vad som redan inträffat. Sålunda har Frankrike genom en lag, den 28 juni 1938 enhälligt antagen såväl av deputeradekammaren som av senaten, infört obligatorisk vaccination mot difteri. Utredningsmajoritetens felbedömning av situationen ter sig så mycket egendomligare som redan utredningsminoriteten framhöll, att en sådan vaccination redan införts i en av Schweiz' franska kanton.

Då sålunda propositionen visats grunda sig på skäl, som icke stå sig inför en ingående sakkunnig granskning, då dessa skäl stå i strid emot en så gott som enhällig läkarmening i vårt land, då åtgärden på grund av den långsamma förskjutningen i ympsyddets varaktighet innebär ett överflyttande på kommande generationer av ansvaret och då det föreslagna förfarandet förorsakar onödiga risker och olägenheter för individen genom att den gynnsammaste åldern för ympningen försittes samt slutligen tidpunkten för ett försvågande av vårt lands skydd mot smittkoppsfaran med hänsyn till det oroliga utrikespolitiska läget i världen måste anses så olyckligt vald som gärna möjligt är, synes det mig ofrånkomligt att bibehålla den obligatoriska barnvaccinationen. En god form för detta bibehållande skulle, efter vad jag kan finna, det av utredningsminoriteten framförda lagförslaget innebära. Detta förslag innehåller en rad tekniska förbättringar i det medicinska och administrativa förfarandet, såsom t. ex. i fråga om kontrollen över den föreslagna vaccinationslagens efterlevnad, i fråga om skyddskoppympningens anordnande och om undantag från ympning, allt förfaranden, som grunda sig icke minst på de erfarenheter, som vunnits i Sverige under senaste år och dessutom även stöder sig på i andra länder förvärvad kunskap om det rätta sättet för ifrågavarande skyddsympningsmetods utförande.

Med stöd av det ovan anförda får jag därför hemställa,

att riksdagen i anledning av propositionen nr 182 måtte besluta att antaga förordning om skyddskoppympning i enlighet med det av utredningsminoriteten avgivna lagförslaget, vilket återfinnes i Kungl. Maj:ts proposition bilaga E.

Stockholm den 22 mars 1939.

R. Lundqvist.